

Motion till riksdagen 2005/06:L373

av Mia Franzén m.fl. (fp)

Skadestånd och försäkringar

Motionen delad mellan flera utskott

1 Sammanfattning

Samhället ska skydda medborgarna mot brott och myndighetsövergrepp. Formerna för hur detta ska gå till har under årens gång förändrats till att inbegripa insatser från medierna, medborgarna själva genom bl.a. nattvandringar och grannsamverkan, en ökad medvetenhet om hur tryggare stadsmiljöer uppnås, privata vaktbolag, diverse egen teknisk utrustning för självförsvar, bl.a. mobiltelefonen som nödtelefon. Solidariteten fordrar dock att alla människor har ett grundläggande ekonomiskt skydd. Detta skydd behövs också för att människor ska våga ta risker, pröva sina gränser och göra långsiktiga satsningar. Det försäkrings- och skadeståndssystem vi har i Sverige är till stora delar väl fungerande, men det finns brister som främst drabbar svagare grupper, personer vars säkerhet till egendom och person polisen saknar resurser att skydda – samverkande faktorer som urholkar det allmänna förtroendet för lagstiftningen. Rättssäkerheten ska omfatta alla medborgare, och därför föreslår vi en rad åtgärder som kan stärka denna grundtrygghet samt komplettera det privata försäkringssystemet till gagn för särskilt utsatta grupper. Att den svårt cancersjuka mannen, att den lilla rullstolsbundna flickan eller den utvecklingsstörde pojken m.fl. inte ska kunna teckna personförsäkringar (liv-, olycksfalls-, sjuk- och pensionsförsäkringar) i det privata försäkringsbolaget eller kunna teckna sådana enbart till mycket höga premier kan tyckas cyniskt, men likafullt måste försäkringsbolagen tänka affärsmässigt för att inte premien för alla andra ska stiga till nivåer så att än färre får möjlighet att försäkra sig.

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det finns anledning att se över förutsättningarna för vissa företagare att teckna försäkringar för sina verksamheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av reglerna om brottsskadeersättning avseende saksador.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta utreda möjligheterna till förstärkning av trafikskadades ställning i förhållande till försäkringsbolagen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade möjligheter till jämkning av trafikskadeersättning till en förare som varit rattfull.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättning för kostnader för bl.a. fingerade personuppgifter.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en skyndsam analys av den nya försäkringsavtalslagens sociala och ekonomiska konsekvenser.

¹ Yrkande 5 hänvisat till JuU.

3 Företag, brott och försäkring

I dag har flera småföretagare svårt att få teckna försäkringar, särskilt om deras verksamhet innebär en stor risk att utsättas för vandalisering, rån, stöld eller det faktum att småföretagaren redan, kanske vid ett flertal tillfällen, utsatts för dylika brott. Främst visar detta bristen på möjligheten för polisen att skydda den enskilde mot brott och polisens bristande möjligheter att stävja brottsligheten. Att så få av dessa brott klaras upp innebär att få fall leder till att försäkringsbolagen får ut hela eller delar av de försäkringsersättningar som de betalat ut till den skadelidande.

Försäkringsbedrägerierna ökar dessutom, vilket gör att bolagen måste vara försiktigare i sin riskbedömning samt själva finna vägar att stävja den brottslighet polisen saknar resurser för. För att vårt försäkringssystem ska kunna fortsätta att fungera krävs alltså förstärkningar inom rättsväsendet, främst polisen. Försäkringar och skadestånd är komplement till ett fungerande rättsväsende, inte tvärtom.

Varje försäkringsersättning som betalas ut måste täckas av de premier som betalas in av försäkringstagarna. När få brott reds upp och t.ex. vandalisering och stölder nedprioriteras tappar inte bara medborgarna förtroendet för rättsväsendet, inklusive för polisen, premierna stiger och färre har råd att teckna för sin verksamhet avgörande försäkringar. Detta är negativt för tillväxten eftersom alla företagare själva måste göra en riskbedömning utifrån det verkliga eller icke-befintliga skyddet av deras egendom/verksamhet.

Försäkringsbranschen kan bara ta ansvar för de avtal och premier, samt ersättningsnivåer, som man kommit överens om med sina försäkringstagare. Om man påtvingar bolagen ett vidare socialt ansvarstagande för högre risker måste vi vara medvetna om att premierna kommer att stiga för samtliga försäkringstagare varvid en del av dessa i framtiden inte kanske vare sig kan eller vill försäkra sig till en sådan kostnad. Riskbedömningen görs inte enbart av bolagen utan av varje försäkringstagare/medborgare. Försäkringsbolagens vara eller inte vara bygger på en avvägning mellan risken för skada i relation till premien. Vissa högrisker går inte att försäkra därför att premien skulle bli alltför hög och verksamheten inte skulle bära sig. Försäkringsbolag måste ha system som bär sig ekonomiskt för att överleva. Folkpartiets resonemang kring utvidgning av kontraheringsplikten i försäkringsrätten återfinns i en motion från Folkpartiet med anledning av regeringens proposition 2003/04:150 Ny försäkringsavtalslag. I nämnda motion krävde Folkpartiet en skyndsam analys av den nya lagens ekonomiska och sociala konsekvenser, vilket avslogs. Därför upprepar vi nu detta krav.

4 Brottskadeersättningar för sakskador

I brottsskadelagen finns regler om brottskadeersättningar för sakskador i vissa speciella fall. En utvärdering av dessa regler, som sannolikt tillämpats i ett fåtal fall, behöver göras.

Fel! Okänt namn på

5 Rättshjälp för ekonomiskt svaga

Det har visat sig ekonomiskt omöjligt för vissa att få sin sak prövad i domstol eftersom den allmänna rättshjälpen i stor utsträckning är avskaffad. Rätts-säkerheten och rätten att få sin sak prövad i domstol bör inte vara avhängig rikedom utan ska gälla lika för alla medborgare. Visserligen ingår ett visst rättsskydd i olika former av hemförsäkringar, men eftersom detta inte är obligatoriska försäkringar står många människor i realiteten helt utan möjlighet att pröva sin sak i domstol. Det är mycket önskvärt att den allmänna rättshjälpen återställs, vilket utvecklas närmare i Folkpartiets rättspolitiska budget-motion.

6 Stärk skyddet för trafikskadade gentemot försäkringsbolagen

Det handläggs ungefär 47 000 trafikskadeärenden om året. Merparten av dessa handläggs effektivt och den skadelidande får ersättning inom rimlig tid. Ändå kan det konstateras att många skadelidande är missnöjda med försäkringsbolagens handläggning och förslag till skadeersättningar. En välkänd faktor är den långa tidsutdräkt som skaderegleringen ofta innebär. En annan är kritiken mot försäkringsbolagens medicinska rådgivare (vanligtvis läkare), som aldrig träffar den skadelidande utan gör sina bedömningar på framtaget skriftligt material och utan att dessa bedömningar faller under Socialstyrelsens tillsyn. En tredje kritik avser möjligheterna och kostnaderna för den skadelidande att anlita ombud.

Finansinspektionen har i en rapport den 30 januari 2003, ”Stärkt skydd för trafikskadade – åtgärder och förslag”, belyst hur försäkringsbolagens skadereglering utvecklats under senare år och redovisat hur handläggningstiderna ska kunna kortas ned. Rapporten innehåller en rad förslag till förändringar och förbättringar för den skadelidande.

Många trafikskadade har inte förtroende för försäkringsbolaget och kanske inte heller för Trafikskadenämnden. De upplever sin situation som orättvis och vill kunna pröva saken genom ett rättsligt förfarande. Detta är i dagsläget många gånger omöjligt på grund av rättegångskostnadernas storlek och i och för sig även de långa handläggningstiderna i domstolarna. En framkomlig väg för att förbättra situationen för den trafikskadade är att tillförsäkra denne rimliga villkor för en rättslig prövning. Kanske kan detta göras genom en förstärkning av den allmänna rättshjälpen, vilket nog får anses tveksamt ur statsfinansiell synvinkel och egentligen principiellt fel då kostnaderna bör belasta trafikförsäkringen, eller genom att försäkringsbolagen självmant höjer takbeloppen i rättsskyddsförsäkringarna. En pådrivande faktor skulle vara att pröva ett system för rättegångskostnadernas fördelning liknande expropriationslagstiftningen, vilket skulle innebära att försäkringsbolagen som huvudregel får bära rättegångskostnaderna i första instans oberoende av utgången i

målet. Folkpartiet menar att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över försäkringsbolagens handläggning av trafikskadeärenden och försäkringsbolagens egna läkares roll samt kontroll. Utredningen bör också överväga åtgärder som kan stärka försäkringstagares möjligheter att få sin sak prövad i domstol.

7 Trafikskadorna ska täckas till större del av den obligatoriska trafikförsäkringen

Trafikskadorna har ökat dramatiskt de senaste åren, medan dödssiffrorna i trafiken sjunkit. Det sistnämnda är givetvis positivt, men den som drabbas av ett livslångt lidande efter en trafikolycka kan vittna om att trafiken är långt ifrån riskfri.

I dag dras ersättning från t.ex. sjukförsäkring eller arbetsskadeförsäkring ifrån den ersättning som ges ut ifrån trafikförsäkringen, dvs. om annan försäkring finns som täcker sjukfrånvaro och sjukvårdskostnader så belastas inte trafikförsäkringen av dessa kostnader. Det gör att det blir oerhört svårt att se vad trafikskadorna i verkligheten kostar. Det är fullt rimligt att låta trafiken bära sina egna personskadekostnader till större del, ett förslag som utvecklas i vårt budgetalternativ. På så sätt kommer ett större säkerhetstänkande, försiktigare trafikanter och en högre riskmedvetenhet att påverka utvecklingen även på personskadeområdet.

8 Jämkning av trafikskadeersättning

Jämkning av trafikskadeersättning till en förare som varit rattfull kan, enligt gällande regler, endast ske om körningen varit vårdslös. Om någon vårdslöshet inte kan bevisas utgår full trafikskadeersättning. Det måste anses i sig vårdslöst att köra bil berusad.

Att full ersättning utgår till en förare som varit rattfull upplevs stötande, inte minst för offren och deras anhöriga. Därför bör trafikskadelagens ersättningsregler snarast ändras så att full ersättning inte ska kunna utgå till en förare som varit rattfull. Det får ankomma på regeringen att lägga fram erforderliga lagförslag.

9 Fingerade personuppgifter

Det är angeläget att personer som får fingerade personuppgifter, sekretessmarkering eller kvarskrivning i folkbokföringen har rätt till ekonomisk ersättning för de kostnader som uppkommer i samband med detta. Ett sådant förslag bör tas fram omgående.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2005

Mia Franzén (fp)

Jan Ertsborn (fp)

Lars Tysklind (fp)

Martin Andreasson (fp)

Ana Maria Narti (fp)